

غربی‌ها معتقدند که اصلی‌ترین عامل انحطاط و عقب‌ماندگی مسلمان‌ها اعتقاد آنها به قضا و قدر الهی است. به این معنی که معتقدند هرچه بر سر آنها می‌رود نتیجه‌ی اراده‌ی الهی است و به آن رضایت می‌دهند!

کتاب انسان و سرنوشت از متفکر شهید، استاد مرتضی مطهری به زیبایی به این شبهه پاسخ داده است. خلاصه‌ی آنچه از این کتاب دستگیر من شد این است که مفهوم قضا و قدر این نیست. اگر هم برخی مسلمان‌ها چنین عقیده‌ای دارند بخاطر آموزش‌های اشتباهی است که به آنها داده‌اند. بلکه مفهوم قضا و قدر این است که هر اتفاقی در جهان بیفتد تابع نظام «علی و معلولی» است. یعنی باید علل آن اتفاق مهیا شود تا آن اتفاق رخ دهد. مفهوم حتمی بودن قضای الهی هم همین است که اگر جمیع علّت‌های یک پدیده در کنار هم قرار بگیرند، وقوع آن پدیده حتمی خواهد بود. اختیار، عقل، دانش و انتخاب خود انسان نیز همگی از جمله‌ی این علّت‌ها هستند. لذا اعتقاد به قضا و قدر الهی اگر به شکل صحیح باشد نه تنها منکر هدف‌گذاری و تلاش و کوشش انسان نیست، بلکه مشوق آن نیز هست.

در بخشی از این کتاب اینگونه آمده است:

«معتقد به تقدیر الهی، به حکمت و رحمت و عدالت الهی نیز معتقد است. معتقد است اگر کسی رضای خدا را تحصیل کند، یعنی از سنت تشریحی الهی پیروی کند در کنف آنها محفوظ خواهد ماند. یک نفر مادّی هر اندازه به مسلک و روش و آیین خود مؤمن و معتقد باشد، بیش از این عقیده ندارد که به هر اندازه سعی و کوشش و مجاهدت در راه تحقق بخشیدن به آرمان خود به خرج دهد، نتیجه می‌گیرد. اما یک نفر مسلمان مؤمن و معتقد به قضا و قدر الهی عقیده دارد که جهان طوری ساخته شده است که اگر او در راه عقیده و ایمان خود فداکاری کند و کوشش به خرج دهد، دستگاه علی و معلولی جهان به حمایت او برمی‌خیزد و او را از پشتیبانی خود بهره‌مند می‌کند؛ صدها هزار برابر نیرویی که او خود در راه هدف خود مصرف می‌کند، نیروی ذخیره در جهان هست که در چنین شرایطی به یاری او به کار می‌افتد».

شهید مطهری، انسان و سرنوشت ص: ۹۸-۹۷.